

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) แบบ 2 กลุ่มทดสอบก่อนและหลัง (The control group design with Pretest and Posttest) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้เป็นกลุ่มต่อความรู้และความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ศรีตรังแพทย์ทหารเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
2. ไม่มีโรคแทรกซ้อนอื่นๆที่รุนแรงและเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการดูแลตนเองได้
3. สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้
4. สามารถอ่านออกและเขียนได้
5. มีความสมัครใจและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการจับคู่ (Match pair) เข้า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คนตามเกณฑ์ ดังนี้

1. เพศ แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างแต่ละคู่ต้องเป็นเพศเดียวกัน
2. อายุ การจับคู่อายุในแต่ละคู่จะอยู่ในช่วงเดียวกัน คือ แบ่งเป็นช่วงอายุ 25-40 ปี อายุ 41-50 ปี และอายุ 51-60 ปี
3. ระดับค่าครีเอตินินเท่ากับ 8 -15 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร
4. สัญญาณชีพและระดับความรู้ที่ศึกษาค้นคว้า

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มแล้ว ผู้วิจัยผู้ดำเนินการจับฉลากเข้ากลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับ การสอน โดยการเรียนรู้เป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ

ตารางที่ 1 คุณสมบัติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเมื่อได้รับการจับคู่

คู่ ที่	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม	ทดลอง	ควบคุม
	เพศ		อายุ		การศึกษา		ค่า BUN / Cr		ความรู้สึกรักตัว	
1	ชาย	ชาย	25	28	อุดมฯ	อุดมฯ	104/16.63	97/12.73	ดี	ดี
2	ชาย	ชาย	30	32	อาชีวฯ	อาชีวฯ	56/9.91	65/11.27	ดี	ดี
3	ชาย	ชาย	32	41	มัธยม	ป.4	65/13.1	64/8.03	ดี	ดี
4	ชาย	ชาย	38	45	ป.4	ป.4	76/10.91	89/11.0	ดี	ดี
5	ชาย	ชาย	31	34	อาชีวฯ	ป.4	73/12.59	88/11.2	ดี	ดี
6	ชาย	ชาย	60	60	ป.4	ป.4	66/9.48	53/8.52	ดี	ดี
7	ชาย	ชาย	58	56	ป.4	ป.4	66/9.85	53/11.19	ดี	ดี
8	ชาย	ชาย	55	54	ป.4	ป.4	102/12.92	100/11.0	ดี	ดี
9	หญิง	ชาย	55	53	ป.4	ป.4	87/13.12	90/11.13	ดี	ดี
10	หญิง	หญิง	55	54	ป.4	ป.4	68/8.23	64/13.82	ดี	ดี
11	หญิง	หญิง	57	57	ป.4	ป.4	59/9.59	64/7.62	ดี	ดี
12	หญิง	หญิง	59	60	ป.4	ป.4	89/11.73	79/14.20	ดี	ดี
13	หญิง	หญิง	45	51	มัธยม	มัธยม	61/8.65	63/11.09	ดี	ดี
14	หญิง	หญิง	38	45	มัธยม	มัธยม	85/16.04	77/13.68	ดี	ดี
15	หญิง	หญิง	28	31	มัธยม	ป.4	70/10.51	60/9.47	ดี	ดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน วิธีการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ระยะเวลาในการทำการฟอกเลือด ด้วยเครื่องไตเทียม

2. แบบทดสอบความรู้ของผู้ป่วยไคววายเรื้อรังที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วย เครื่องไตเทียม

แบบทดสอบความรู้ของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม เพื่อใช้ทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรค การรักษาพยาบาลและการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด มีจำนวนข้อทดสอบ 40 ข้อรายการ โดยแบ่งออกเป็น

ความรู้เรื่อง โรคไตวายเรื้อรัง	จำนวน	5	ข้อรายการ
การรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม	จำนวน	6	ข้อรายการ
การดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม	จำนวน	29	ข้อรายการ ซึ่งประกอบด้วย
การดูแลตนเองด้านอาหาร	จำนวน	9	ข้อรายการ
การรับประทานยา	จำนวน	2	ข้อรายการ
การขับถ่าย	จำนวน	3	ข้อรายการ
การดูแลเส้นเลือดที่ได้รับการตัดต่อ	จำนวน	4	ข้อรายการ
การออกกำลังกาย	จำนวน	2	ข้อรายการ
การดูแลด้านจิตใจ	จำนวน	4	ข้อรายการ
การป้องกันภาวะแทรกซ้อน	จำนวน	5	ข้อรายการ

เป็นข้อทดสอบประเภท ถูก-ผิด (True-false alternative form) ผู้วิจัยสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ โดยให้ตอบถูก , ผิด หรือไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ และมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ

ตอบ ถูก ให้คะแนน 1

ตอบ ผิด หรือไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0

แบบทดสอบความรู้ชุดนี้ ประกอบด้วย ข้อคำถามที่วัดพฤติกรรมด้านความรู้ 3 ระดับชั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ ชั้นความรู้ จำนวน 9 ข้อรายการ ชั้นความเข้าใจจำนวน 12 ข้อรายการ และชั้นการนำไปใช้ จำนวน 19 ข้อรายการ (ภาคผนวก ค)

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดความรู้ที่สร้างขึ้น ไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์และการพยาบาล ที่มีประสบการณ์ด้านการรักษาและการพยาบาลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ตรวจสอบเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแพทย์ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาล 3 ท่าน และพยาบาลปฏิบัติการ 3 ท่าน หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยถือเกณฑ์การยอมรับ 2 ใน 3 ของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความตรงตามเนื้อหา จากนั้นได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยเพิ่มเติมคำว่าผู้ป่วยไตวายเรื้อรังแทนคำว่า “ท่าน” จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18 และรายชื่อที่ 8 อาการของภาวะยูรีเมียปรับเปลี่ยนเป็นอาการที่บ่งถึงการมีของเสียคั่งภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุม

การตรวจสอบหาความยากง่าย (Level of Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และ ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัดความรู้ ผู้วิจัยนำแบบวัดความรู้ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ตลอดจน การจัดลำดับเนื้อหาแล้วไปใช้กับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วย เครื่องไตเทียม ที่หน่วยไตเทียมโรงพยาบาลชลบุรี จังหวัดชลบุรี จำนวน 20 คน และหน่วยไตเทียม โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย จำนวน 10 คน แล้วนำคะแนนที่ได้ มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด แบ่งออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้เทคนิค 25 % ได้จำนวนผู้ป่วยที่อยู่ในกลุ่มที่คะแนนสูงจำนวน 8 คนและจำนวนผู้ป่วยที่อยู่ในกลุ่มคะแนนต่ำ 8 คน แล้วนำจำนวนผู้ที่ตอบถูกของแต่ละข้อของแต่ละกลุ่ม เพื่อนำมาคำนวณหาความยากง่าย และอำนาจจำแนกของข้อทดสอบ โดยใช้สูตรดังนี้

ดัชนีความยากง่าย (D_i)

$$D_i = \frac{R_h + R_l}{N_h + N_l}$$

R_h = จำนวนคนที่ทำข้อสอบได้ถูกต้องในกลุ่มสูง

R_l = จำนวนคนที่ทำข้อสอบได้ถูกต้องในกลุ่มต่ำ

N_h = จำนวนคนในกลุ่มสูงทั้งหมด

N_l = จำนวนคนในกลุ่มต่ำทั้งหมด

$N_h = N_l$

ดัชนีอำนาจจำแนก (V_i) (สุภาพ วาดเขียน 2528 :66)

$$V_i = \frac{R_h + R_l}{N_h}$$

ค่าความเที่ยงของแบบวัดความรู้ โดยใช้สูตร คูเคอร์ ริชาร์ดสัน (สุภาพ วาดเขียน, 2528: 66) โดยใช้สูตรดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

โดยที่ r_{tt} = ความเที่ยง

n = จำนวนข้อแบบวัดความรู้

p	=	สัดส่วนของคนที่ตอบถูกในแต่ละข้อ
q	=	สัดส่วนของคนที่ตอบผิดในแต่ละข้อ ($1-p$)
S_t^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ใช้ข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกและความยากง่ายระหว่าง .20 - .80 (สุภาพ วาดเขียน, 2528 : 66) รวมข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกที่สามารถใช้ได้จำนวน 40 ข้อ และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .80 (ภาคผนวก ค)

3. แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง เป็นเครื่องมือที่ประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยครอบคลุมการปฏิบัติตนตามแผนการรักษาและการดูแลตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 25 ข้อรายการ เป็น ข้อคำถามทางบวก 15 ข้อรายการ ได้แก่ ข้อ 1, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 22, 24 และข้อคำถามด้านลบ 10 ข้อรายการ ได้แก่ ข้อ 2, 6, 9, 11, 15, 16, 18, 21, 23, 25 ลักษณะของการให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยระดับคะแนนแต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 2 ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนทางบวก

ระดับ	คะแนน	0	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติ
ระดับ	คะแนน	1	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ระดับ	คะแนน	2	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นประจำ

เกณฑ์การให้คะแนนทางลบ

ระดับ	คะแนน	2	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติ
ระดับ	คะแนน	1	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ระดับ	คะแนน	0	หมายถึง	ปฏิบัติเป็นประจำ

แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองผ่านการตรวจความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ใน 7 ท่าน ชุดเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจความตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมไม่มีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข สามารถนำไปใช้ได้เลย

ชุดที่ 2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

2.1 แบบการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วย

ศึกษาเอกสาร ค้นคว้าและรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการสร้างสัมพันธภาพ กำหนดวัตถุประสงค์ และคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้เป็นแบบแผนการสร้างสัมพันธภาพ หลังจากนั้นนำแผนไปทดลองใช้กับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมที่โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย จำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

2.2 แผนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

แบบแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคไตวายเรื้อรังและ การรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ตอนที่ 2 เรื่องอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ตอนที่ 3 ภาวะแทรกซ้อนและการดูแลตนเอง

ตอนที่ 4.การดูแลตนเอง โดยทั่วไปของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

2.3 สื่อการสอนสไลด์ ประกอบด้วย

ชุดที่1 โรค การรักษาพยาบาลและการดูแลตนเองเรื่องอาหาร

ชุดที่2 การดูแลตนเองและภาวะแทรกซ้อน

2.4 คู่มือการดูแลตนเอง ประกอบด้วย

เล่มที่1 โรคไตวายเรื้อรังและการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

เล่มที่2 อาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

เล่มที่3 ภาวะแทรกซ้อนและการดูแลตนเอง

ขั้นตอนการสร้างแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

1. ศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการสอน การเรียนรู้ จากตำรา วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
3. กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญและเหมาะสม
4. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ คือ การอภิปรายกลุ่ม การใช้กลุ่มในการเรียนรู้เนื้อหา ร่วมกับสื่อการสอนคือ สไลด์

5. กำหนดอุปกรณ์การเรียนรู้และการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วยสไลด์ ตัวอย่างอาหารเฉพาะสำหรับผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. นำแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ไปหาคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ตลอดจนการจัดลำดับเนื้อหา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวได้แก่

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคไตวายเรื้อรังที่รักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม	1 ท่าน
อาจารย์พยาบาลด้านอายุรศาสตร์	3 ท่าน
พยาบาลประจำการ หน่วยไตเทียม	3 ท่าน

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมโดยการปรับวัตถุประสงค์ของการสอนให้ชัดเจนขึ้น สอดคล้องกับการประเมินผล การแก้ไขคำพูดบางคำ ได้แก่ ให้เรียกเกลือแร่แทนคำว่า โปตัสเซียม โซเดียม หรือฟอสฟอรัส เป็นต้น ในแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่มครั้งที่ 2

7. จากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ที่หน่วยไตเทียม โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ภาคผนวก ข)

ขั้นตอนการสร้างสไลด์

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการเสนอสื่อสไลด์ จากตำรา เอกสารและงานวิจัย เพื่อเตรียมเนื้อหาความรู้ นำไปใช้ในการสร้างโครงเรื่องสำหรับการสร้างสไลด์

2. กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้ป่วยให้สามารถมีความรู้และพฤติกรรม การดูแลตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสมรวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาแล้ว

3. กำหนดเรื่องและวางโครงเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาเรื่องโรคและการรักษา โดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ความรู้เรื่องอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ภาวะแทรกซ้อน การดูแลตนเองทั่วไป และบทสรุป

4. เขียนสคริปต์สไลด์ในการนำเสนอ การดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยผู้วิจัยแบ่งสคริปต์ เป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1. มีเนื้อหาในเรื่องโรค การรักษาและการดูแลตนเองเรื่องอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ชุดที่ 2. มีเนื้อหาในเรื่องการดูแลตนเองทั่วไป และภาวะแทรกซ้อน

ในบทสรุปีตจะมีส่วนประกอบของคำพูดที่ชักจูงให้ปฏิบัติดูแลตนเอง

5. นำบทสรุปีตส์ไลด์ในการนำเสนอ การดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ไปตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องโรคไตวายเรื้อรังที่รักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม อาจารย์พยาบาลด้านอายุรศาสตร์ พยาบาลวิชาชีพผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

6. ถ่ายภาพสไลด์และตัดต่อภาพและบันทึกเสียงโดยบุคลากรด้านการผลิต โสตทัศนูปกรณ์ จากนั้นผู้วิจัยนำสไลด์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม ในเรื่องเนื้อหา ลำดับเนื้อหา ลำดับภาพ ความชัดเจนของภาพและเสียง ระยะเวลาอีกครั้ง แล้วจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพสื่อสไลด์กับกลุ่มผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ที่หน่วยไตเทียม โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย จากนั้นผู้วิจัยนำสื่อสไลด์ที่ได้รับการปรับปรุงในด้านสีและความชัดเจน จนสมบูรณ์มาใช้ในการทดลองต่อไป

ขั้นตอนการสร้างคู่มือการดูแลตนเอง

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม จากตำรา เอกสาร และงานวิจัย เพื่อเตรียมเนื้อหา ความรู้ นำไปใช้ในการสร้าง โครงเรื่องสำหรับการสร้างคู่มือการดูแลตนเอง

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของคู่มือการดูแลตนเองที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้ป่วยให้สามารถมีความรู้เจตคติและสามารถดูแลตนเองได้เหมาะสม รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถปฏิบัติตนในการดูแลตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จุดมุ่งหมายของคู่มือการดูแลตนเอง คือ เมื่ออ่านคู่มือการดูแลตนเองจบแล้วจะต้องสามารถ

2.1 ด้านความรู้ สามารถ บอกความหมาย อธิบายสาเหตุของโรคและการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ได้อย่างถูกต้อง

2.2 ด้านเจตคติ มีเจตคติที่ดีต่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

2.3 ด้านพฤติกรรม สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองให้ถูกต้องเหมาะสม

3. กำหนดเรื่องและวาง โครงเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย คำนำ สารบัญ คำแนะนำในการใช้คู่มือการดูแลตนเอง เนื้อหาเรื่องโรคและการรักษา การดูแลตนเองเรื่องอาหาร การดูแลตนเองระหว่างการฟอกเลือดและเมื่ออยู่บ้าน การป้องกันภาวะแทรกซ้อน และการดูแลตนเองทั่วไป และแบบฝึกหัดประเมินความรู้ตนเอง บทสรุป

4. สร้างคู่มือการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ชุด

ชุดที่ 1. มีเนื้อหาในเรื่องโรคไตวายเรื้อรังและการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ชุดที่ 2. มีเนื้อหาในเรื่องอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ชุดที่ 3. มีเนื้อหาในเรื่องภาวะแทรกซ้อนและการดูแลตนเอง

นำคู่มือการปฏิบัติตนในการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดียวกับที่ตรวจสอบสไลด์และแผนการเรียนรู้อยู่เป็นกลุ่ม ตรวจสอบเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไขการตัดตอนให้กระชับขึ้นการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายขึ้น มีภาพประกอบและมีแบบฝึกหัดเป็นระยะๆ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

5. จากนั้นผู้วิจัยนำคู่มือการดูแลตนเองที่ได้แก้ไขให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมในเรื่องเนื้อหา ลำดับเนื้อหา ความชัดเจนของเนื้อหา ความสัมพันธ์กันของเนื้อหา กับรูปประกอบ ภาษาและการสื่อความหมายอีกครั้ง แล้วจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพของกลุ่มการดูแลตนเองกับ ผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย จากนั้นผู้วิจัยนำคู่มือการดูแลตนเองที่ได้รับการปรับปรุงจนสมบูรณ์มาใช้ในการทดลองต่อไป (ภาคผนวก ข)

สถานที่เก็บข้อมูล

หน่วยไตเทียม โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กรมแพทย์ทหารเรือ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวของคณะบิดคณะพยาบาลศาสตร์ ไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กรมแพทย์ทหารเรือ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. เมื่อได้รับหนังสืออนุมัติ ผู้วิจัยเข้าพบหัวหน้าหน่วยไตเทียม โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กรมแพทย์ทหารเรือ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความร่วมมือในการทำการศึกษารายงานประวัติของผู้ป่วยและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมในหน่วยไตเทียมที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและระยะเวลาที่เข้าร่วมการศึกษา เปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาและตัดสินใจเพื่อเข้ากลุ่ม เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีที่จะเข้าร่วมการศึกษา ให้ลงนามในหนังสือเอกสารพิกขัยสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย (ภาคผนวก ง)

5. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยให้ทั้ง 2 กลุ่มมีความสอดคล้องกันตามคุณสมบัติที่กำหนด

6. จัดเตรียมสถานที่ในหน่วยไตเทียม เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม จัดเป็นห้องที่เงียบไม่มีการรบกวนมีอุปกรณ์ เช่น โต๊ะ , เก้าอี้ ฯลฯ.

7. ขั้นตอนการทดลอง ทำการทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง ที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และทำแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Pre-Test) แล้วจึงดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา โดยการดำเนินการ 4 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 15 นาที ทุก 1 สัปดาห์ แต่ละครั้งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระยะเวลาสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษารุ่นนี้
2. เพื่อให้ทราบขอบเขตและระยะเวลาของการวิจัย
3. เพื่อให้ทราบระเบียบของกลุ่มและแนวทางการปฏิบัติตัวในฐานะ

สมาชิกกลุ่ม

4. เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

วิธีดำเนินการและกิจกรรม

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้สมาชิกกลุ่มแนะนำตนเองแก่สมาชิกในกลุ่ม โดยบอกชื่อและสกุล

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่จะได้รับรวมทั้งระเบียบของการเข้ากลุ่ม แนวทางในการปฏิบัติตัวในฐานะสมาชิกของกลุ่มและระยะเวลาในการเข้ากลุ่ม

3. ผู้วิจัยเปิด โอกาสให้สมาชิกซักถาม พุคคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลตนเองในเรื่องสาเหตุของการเกิดโรคไตวายเรื้อรัง การรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ขั้นตอนที่2. ระยะดำเนินการให้ความรู้ เข้าใจปัญหาของตนเองและผู้อื่น ช่วยกันหาแนวทางในการแก้ไข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง

สัปดาห์ที่1. เกี่ยวกับโรคไตวายเรื้อรังและการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

สัปดาห์ที่2. เกี่ยวกับอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

สัปดาห์ที่3. เกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนและการดูแลตนเองระหว่างการฟอกเลือดและเมื่ออยู่บ้าน

สัปดาห์ที่4. เกี่ยวกับการดูแลตนเองทั่วไปของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

2. เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้พูดคุย ชักถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลตนเองด้านต่างๆ และปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขร่วมกันกับสมาชิกกลุ่ม

3. เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องตามแผนการรักษาและสามารถปรับแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการและกิจกรรม

1. ผู้วิจัยเปิด โอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น ระบายความรู้สึกเมื่อทราบว่าตนเองเป็นโรคไตวายเรื้อรังและต้องรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม, การดูแลตนเองของผู้ป่วย

2. ผู้วิจัยซักถามความรู้เรื่อง โรค และการดูแลตนเองของสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นและกระตุ้นให้สมาชิกอื่นๆ ช่วยกันแก้ปัญหา นั้น ร่วมกับการให้ความรู้ โดยใช้สื่อสไลด์ นอกจากนั้นในการให้ความรู้เรื่องอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายที่รักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมในสัปดาห์ที่ 2 ผู้วิจัยได้จัดแสดงอาหาร โดยให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมโดยการร่วมจัดเมนูอาหารสำหรับผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขในปัญหาค้างที่อาจเกิดขึ้น โดยการ ใช้ปัญหาจากประสบการณ์ของสมาชิกกลุ่มและกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นในแผนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม

ขั้นตอนที่3. ระยะสิ้นสุดการทำกลุ่ม

วัตถุประสงค์ เพื่อสรุปเนื้อหาและประเด็นสำคัญต่างๆ ที่ได้จากการเข้ากลุ่ม รวมทั้งให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังทำกลุ่ม

วิธีดำเนินการและกิจกรรม

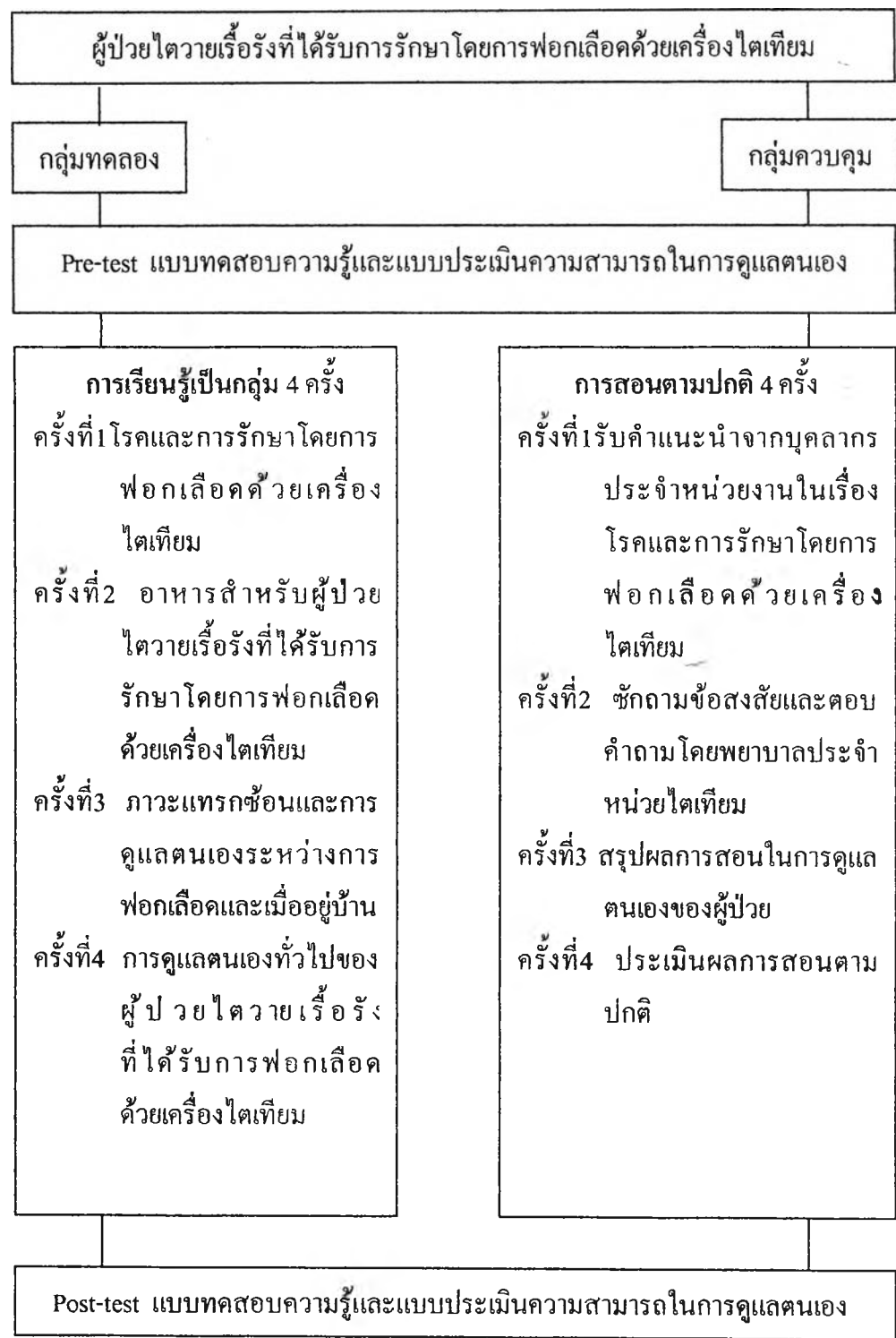
1. ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาและประเด็นต่างๆ ได้แก่ โรค การรักษา และการดูแลตนเอง ในด้านต่างๆ และแนวทางในการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินชีวิต
2. เปิด โอกาสให้สมาชิกกลุ่มซักถามปัญหาเพิ่มเติมและแสดงความรู้สึก ในการทำกลุ่ม
3. แจ้งให้กลุ่มทราบถึงการสิ้นสุดการทำกลุ่ม พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณสมาชิก ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

8. วางแผนประเมินผลผู้ป่วยที่เข้าร่วมกลุ่ม โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลในแผนการ เรียนรู้เป็นกลุ่ม ส่วนการประเมินผล ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็น การมี ส่วนร่วมในสมาชิก การซักถามปัญหาและการเสนอแนวทางแก้ไข

จากนั้นผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้ และความสามารถในการดูแลตนเอง (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม

9. สิ้นสุดกิจกรรมกลุ่มในการสอนแต่ละครั้ง ผู้วิจัยแจกคู่มือการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วย ไตวายเรื้อรังที่ได้รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ให้ผู้ป่วยกลุ่มทดลอง ไปอ่านเพิ่มเติมเพื่อเตรียมตัวเข้ากลุ่มครั้งต่อไปและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ จากพยาบาลเป็นการสอนรายบุคคล และไม่มีกำหนดเนื้อหาที่แน่นอน เป็นไปตามปัญหา ของผู้ป่วยในครั้งนั้นๆ และตามความสะดวกของพยาบาล

แผนผังการดำเนินการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Window ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แจกแจงความถี่ของข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และวิธีการจ่ายค่ารักษาพยาบาล
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการดูแลตนเองก่อนการสอนของผู้ป่วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ t-test (Independent-t test)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการดูแลตนเองก่อนและหลังเข้าร่วมการเรียนรู้เป็นกลุ่มของผู้ป่วยกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ t-test (Paired-t test)
4. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองก่อนและหลังการสอนตามปกติของผู้ป่วยกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ t-test (Paired-t test)
5. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองภายหลังการเข้าร่วมการเรียนรู้เป็นกลุ่มของผู้ป่วยกลุ่มทดลองและภายหลังการสอนตามปกติของผู้ป่วยกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ t-test (Independent-t test)